

Op ad bakke

Årsberetning 2009

Dansk Ornitologisk Forening

*Løvsangeren er en af de Afrikatrækkende forårsbebudere, der er i stærk tilbagegang.
Foto: John Larsen*

Op ad bakke

DOF er så heldig at have en fantastisk opbakning fra medlemmerne. Ikke alene betaler et stigende antal danskere kontingent til foreningen, så vi nu har ca. 15.000 medlemmer. Men dertil kommer, at 1.600 - ca. 10 procent - af vores medlemmer støttede DOF og fuglesagen i 2009 med et pænt beløb hver måned i såkaldt naturbeskyttelsesbidrag. Medlemmernes støtte muliggør, at Dansk Ornitologisk Forening i disse år kan tage hul på nye udfordringer, selv midt i en krisetid.

Således har vi fået bedre muligheder for at arbejde politisk med det mål at sikre større naturindhold i det danske landskab. I 2009 styrkede vi markant DOF's indsats på det landbrugspolitiske område og var for eksempel meget aktive i debatten om regeringens plan for Grøn Vækst. DOF kæmpede bl.a. heftigt imod planerne om at plante såkaldt energi-pil langs åerne. Indsatsen var dog op ad bakke, for regeringen endte med en plan, der tog mere hensyn til landbrugets kriseramte økonomi end til landets natur. Alligevel arbejder DOF ufortrødent videre og har ambitiøse planer om at påvirke såvel Folketinget, regeringen og lokale myndigheder til en landbrugspolitik, der er langt mere naturvenlig end den, vi kender i dag.

Let er det ikke, for den nuværende regering udmærker sig jo ikke ligefrem ved tårnhøje ambitioner på naturens vegne. Således måtte EU hele 2009 vente forgæves på regeringens naturplaner, der skulle beskrive, hvordan Danmark konkret vil sikre naturen og fuglene i Natura2000-områderne. Planerne kom ikke i 2009, og rygterne sagde, at de var blevet bremsede i Finansministeriet. De måtte ikke koste for meget!

Det var dog et lille lys i mørket, at miljøminister Troels Lund Poulsen på DOF's repræsentantskabsmøde sammen med DOF's formand kunne underskrive en treårig aftale, der bl.a. indebærer, at foreningen stiller sine naturovervågningsdata til rådighed for samfundet, mod at Miljøministeriet yder støtte til bl.a. DOFbasen og DOF's punkttællingsprogram, der udføres af hundredvis af foreningens medlemmer og således skaffer uvurderlig viden om naturens tilstand i Danmark.

2009 var også året, hvor hovedparten af danskerne ligesom verdenssamfundet i øvrigt rettede deres forhåb-

*Christian Hjorth,
formand for Dansk
Ornitologisk Forening*

ninger imod klimatopmødet i København. Men også her ventede skuffelser, for mødet leverede ingen resultater, og vi er derfor sat år bagud i kampen for at afbøde virkningerne af klimaforandringer på natur, fugle og mennesker. Det er umådelig trist, men vi må 'op på hesten igen'. Og i den sammenhæng er det glædeligt, at DOF's nyetablerede samarbejde med vores søsterorganisation GWS (Ghana Wildlife Society) nu begynder at producere resultater, hvor vi får de første oplysninger ind om, hvordan de Afrika-trækkende fugle klarer sig i vinterkvarteret i lyset af klimaforandringerne. Det er første skridt til, at vi forhåbentlig i de kommende år kan være med til at gøre en synlig forskel for naturen i Ghana.

DOF kæmper videre, både når det gælder de store sager, men også i den praktiske politik. Vi indgik i et jagtpolitisk forlig, der skaber fornuftige rammer for jagtudøvelsen i Danmark de kommende tre år. Vi klagede til EU over elendig forvaltning af Tøndermarsken. Og vi kæmpede imod kommunernes ulovlige tilladelser til at udvide husdyrproduktionen i følsomme naturområder.

Således arbejder DOF hver dag for fuglesagen. I disse år er det på mange måder op ad bakke. Men vi giver aldrig op, og vi taber ikke optimismen. Fordi vi tror på, at det nytter. Og ikke mindst, fordi medlemmerne bakker os op. Tak for det.

Brushanen er næsten forsvundet som ynglefugl på danske strandenge. Ekstensiv græsning, høslæt og naturlige vandstandsforhold kan hjælpe den tilbage. Foto: Albert Steen-Hansen

Naturbeskyttelse

Større landbrugspolitisk indsats

DOF har taget konsekvensen af, at landbrugets aktiviteter længe har været den største trussel mod naturen i det åbne land og hovedårsagen til at vi i dag lever med en stærkt forarmet natur og udsigt til det, der er værre. Derfor ansatte vi i 2009 endnu en naturpolitisk medarbejder, så DOF kan blive en markant spiller i kampen for at sikre et større naturindhold i det åbne land.

Arbejdet udføres sammen med DOF's landbrugsgruppe, som består af 6 medlemmer. Målet er, at Danmark igen skal have agerland og naturområder med et rigt fugleliv og stor biodiversitet. Udarbejdelsen af en landbrugsstrategi er godt i gang, og der har været en første fremlæggelse for repræsentantskabet. DOF kan med dette

arbejde også støtte bedre op om BirdLife Internationals arbejde med at påvirke EU's landbrugspolitik.

Arbejdet med landbrugsdrift og naturpleje er foregået i godt samarbejde med Fugleværnsfonden, idet DOF trækker på erfaringer fra Fugleværnsfondens store praktiske arbejde på dette område.

Vadehavet – Danmarks 'regnskov'

Det internationale BirdLife-samarbejde om at sikre bedre beskyttelse og forvaltning af Vadehavet fra Den Helder i syd og til Ho Bugt i nord førte i 2009 til udgivelsen af en fælles BirdLife vision for Vadehavets fremtidige beskyttelse: The Wadden Sea – A vision for the conservation of a Natural

Sortternen er afhængig af sumpede enge med græsning og lavvandede søer med masser af vandplanter og insekter.
Foto: Jan Skriver

DOF har sendt regeringen et katalog med tiltag, der kan skabe "Ægte Grøn Vækst" – blandt andet vibepletter i markerne. Foto: Helge Sørensen

Heritage. Det er de tre partnerorganisationer Vogelbeschermering Nederlands, Naturschutzbund Deutschland og Dansk Ornitologisk Forening, der står bag udgivelsen.

DOF vil nu udmønte den internationale vision i Danmark gennem en kampagne for Vadehavet, der udføres over de næste par år. Aktiviteterne omfatter både politisk lobbyarbejde og formidling. I 2009 satte DOF offentligt fokus på statens og Tønder Kommunes miserable forvaltning af Tøndermarsken, hvor antallet af ynglefugle rasler ned. DOF har blandt andet klaget til Naturklagenævnet over, at Tønder Kommune ikke lever op til sin myndighedsforpligtelse beskrevet i Naturbeskyttelseslovens § 19 f, som siger, at kommunen skal pålægge landmændene den nødvendige drift for at

sikre de internationale beskyttelsesmålsætninger. Det er DOF's mål én gang for alle at få skabt ordnede forhold i Tøndermarsken, så områdets fuglebestande kan komme op på det samme niveau som i 1980'erne. Frivillige i DOF Sydvestjylland og DOF Sønderjylland får en nøglerolle i aktiviteterne, som skal lægge et stort pres på de lokale myndigheder og Miljøministeriet og skabe lokal opbakning for at få en varig løsning.

Det blev ikke til Ægte Grøn Vækst

I februar forsøgte DOF at påvirke regeringens strategiarbejde for Grøn Vækst. Vi håbede, at strategien kunne drejes således, at der blev tale om ægte grøn vækst. Med ægte grøn vækst tænker DOF på mere og bedre

DOF's Ghana-projekt skal blandt andet afdække i hvilke naturtyper i Vestafrika rørhøgen overvintrer. Foto: John Larsen

natur samt øget biodiversitet. Det er også vigtigt, at ægte grøn vækst bygger på klare målsætninger, og at resultaterne kan måles. Derfor fremlagde foreningen et katalog med konkrete, simple og operationelle forslag, der kunne vende den negative udvikling i naturen.

DOF argumenterede over for regeringen for disse mål for det åbne land:

- Mindst en tredjedel af Danmark skal være natur
- Klimabeskyttelse skal styrke ægte grøn vækst
- Alle kommuner skal have en naturplan
- Danmark skal have en ambitiøs og bindende Naturplan 2020

Da regeringens plan for grøn vækst endelig kom på gaden, efter flere gange at være blevet udskudt, blev vi dog slemt skuffede. Kun en mindre del handler om natur og biodiversitet. Hovedparten drejer sig om mere eller mindre kamoufleret erhvervsstøtte til landbruget. Kort sagt: Regeringens plan for grøn vækst truer naturen. Sammen med andre grønne organisationer fremlagde DOF derfor straks en alternativ plan for Grøn Vækst Version 2.0. Denne er dog ikke blevet en del af regeringens plan.

En nationalpark i Nordsjælland skal sikre gode levesteder for rødrygget tornskade, der gerne lever i skovlysninger, hvor der findes mange insekter.
Foto: Ulrik Bruun

Nationalparker – én med og én uden DOF

DOF's repræsentant i Thy Nationalparks bestyrelse har fortsat indsatsen for at optimere naturindhold og naturkvalitet på de store klithede- og plantagearealer, der indgår i denne park. I det nyligt fremlagte forslag til nationalparkplan noterer DOF sig med glæde, at planen rummer gode intentioner om at forbedre naturens muligheder, såvel inden for parkens grænse, som i naboarealer, der ikke tidligere har været beskyttet som natur.

I Mols Bjerge fik DOF et afslag på vores ønske om også her at blive repræsenteret i nationalparkbestyrelsen. Miljøministeren valgte nemlig at se bort fra DOF's kandidatur og i stedet give to lodsejer-protest-organisationer sæde i bestyrelsen, så den får endnu større slagside mod total dominans af erhvervs- og brugerinteresser. DOF tilkendegav vores utilfredshed med den beslutning både over for ministeren og i medierne.

I Kongernes Nordsjælland skabte kommunalvalget en ny, positiv situation for den kommende nationalpark, da flertallet i Gribskov Kommune tippede fra modstandere til fortalere. Sammen med DN og Friluftsrådet skrev DOF

straks til den nye borgmester og opfordrede ham til at stå fast på sine valgløfter om at fastholde den store, visionære løsning inklusiv korridorer, der forbinder Nordsjællands store skov- og sømråder med hinanden. I svaret til os trækker den nye borgmester dog lidt i land igen.

DOF's lokalafdelinger i Vest-, Sydvest- og Sønderjylland følger processen med Vadehavet og Skjern Å tæt, men der er fortsat problemer med modstanderne i regionen. Hvad angår Skjern Å, har DOF offentligt og i skarpe vendinger kritiseret det foreliggende forslag til nationalpark, som Ringkøbing-Skjern Kommune står bag. Hvis ikke planerne ændres til fordel for naturen, så risikerer denne nationalpark at blive et grumt eksempel på, hvor galt det kan gå, når lokale venstrefolk og landmænd sætter sig på processen. DOF er i dialog med Friluftsrådet om sagen, og vi håber, at man her bruger sin indflydelse til at få skabt ægte naturindhold i projektet.

Viden om 'vores' trækfugle i Ghana

På baggrund af DOF's punkttællinger fra mere end tre årtier ved vi, at der er en generel tilbagegang hos de danske

Ynglefugle, der overvintrer i Afrika. Ynglefuglene er kun i Danmark i cirka tre måneder. Resten af året er de på træk eller opholder sig i vinterkvarteret, og vi ved meget lidt om deres forhold. Derfor har DOF startet et samarbejde med vores ghanesiske søsterorganisation Ghana Wildlife Society for at samle viden om fuglene i vinterkvarteret.

Ved hjælp af midler fra diverse fonde og indsamlet blandt foreningens medlemmer har det været muligt at starte en indsats i det nordlige Ghana i 2008 og 2009. Vi har haft kyndige frivillige udsendt i cirka 60 dage for at bidrage til at fremskaffe viden om fuglenes forekomst på vores to projektsites og til at hjælpe med at oplære personale fra GWS.

Arter som løvsanger, broget fluesnapper og rørhøg er europæiske ynglefugle, der optræder hyppigt på vores projektsites i Ghana. Opgaven er nu at analysere data og udvikle målrettede og langsigtede projekter sammen med GWS og i samarbejde med universiteterne i Accra og i København. Nøgleordene er monitoring, træning, forskning, oplysning og naturbeskyttelse.

Nye fuglestier i Mbeliling Forest

DOF har sammen med den indonesiske BirdLife-partner, Burung Indonesia, et treårigt naturbeskyttelsesprojekt på øen Flores i den østlige del af Indonesien. Projektet skal sikre en bedre beskyttelse af den biodiversitetsrige regnskov Mbeliling gennem mobilisering og aktiv inddragelse af lokalbefolkningen og samtidig via bæredygtig udvikling forbedre deres levestandard.

Mbeliling skoven er et enestående naturområde med over 20 globalt truede arter af fugle, heraf tre der ikke findes andre steder i verden end på Flores. Projektet har udviklet sig succesfuldt, og ved en ekstern evaluering i september fik projektet pæne ord med på vejen og en række anbefalinger til forbedringer samt til indhold i en fase 2.

I forsommeren 2009 havde vi et stort udvekslingsprogram mellem danske frivillige knyttet til caretakerprojektet i Danmark og indonesiske frivillige og ansatte engageret i projektet. DOF-frivillige leverede også teknisk bistand til det igangværende monitoringsprogram i Mbeliling-skoven, og Fugleværnsfondens naturvejleder trænede både landsbybeboere, distriktsansatte og nationalparkansatte fra Komodo Nationalpark (parken med de berømte Komodovaraner). Projektet var planlagt til at slutte medio 2010, men der er planer om en forlængelse i en fase 2. Projektet støttes af Danida med en bevilling på knap 8 mio. kr.

Sølvmågen er en karakterfugl ved de danske kyster. Ifølge BirdLife Internationals prognose kan sølvmågen forsvinde fra Danmark som følge af klimaændringer. Foto: Ulrik Bruun

DOF var vært International

DOF var i 12 dage vært for 45 delegerede fra BirdLife-partnere over hele verden, der deltog i COP15. Som resten af verden var de vidner til en proces, der mandede ud i en uforpligtende hensigtserklæring. Men verdens største, grønne organisation arbejder stædigt videre, for bevarelse af de naturlige økosystemer er en helt nødvendig del af en langsigtet klimaløsning

Der blev tænkt og snakket, råbt og forhandlet, grinet og grædt af ærgrelse. Medarbejdere fra BirdLifes partnerlande brugte, med DOF's lokaler på Vesterbrogade som hovedkontor, to uger på at gøre deres indflydelse gældende over for de politikere og embedsmænd, der deltog i FN's klimatopmøde i København. De kom fra bl.a. Sydafrika, Zimbabwe, Egypten, Paraguay, Mexico, Den dominikanske republik, Filippinerne, Indonesien og en række europæiske lande.

COP15-mødet samlede BirdLife-partnerne i en fælles strategi for nedbringelse af CO₂-udslippet og tilpasning til de

TEMA

for BirdLife under COP15

uundgåelige klimaændringer. Desuden kæmpede BirdLife sammen med andre NGO'er hårdt for at sikre såkaldt økosystembaseret tilpasning i klimaaftalens tekst.

Selvom COP15-mødets officielle resultat var en stor skuffelse for de grønne organisationer, var BirdLife International gruppen tilfredse med vores egen deltagelse. "Selvom det endelige resultat af COP-mødet ikke var, hvad vi havde ønsket, og der stadig er meget, der skal gøres i 2010, synes jeg, vi kan være tilfredse og stolte af det, vi opnåede som partnerskab," sagde én af de ledende forhandlere, Melanie Heath fra BirdLife Internationals hovedkontor i Cambridge, efter mødet.

"I fællesskab dækkede vi et bredt felt af aktiviteter fra analyse og lobbyarbejde til udvikling af nye samarbejder, fokus på branding og fælles kommunikation for hele BirdLife International."

BirdLife Internationals direktør Marco Lambertini udtrykte på vegne af deltagerne stor glæde og tilfredshed med DOF's håndtering af værtsrollen. DOF havde sørget for indkvartering og fundraising af sydparternes deltagelse inden mødet og stod under mødet for praktisk hjælp og værtskab ved en stand i Bella-Centeret, et kursus i Fuglenes Hus, et side-event og et socialt arrangement, hvor både ansatte og frivillige deltog.

Et lille udsnit af BirdLife-deltagerne på COP15-mødet.

Viden

Næsten fuld tilslutning til Caretakerprojektet

I 2009 fik Caretakerprojektet fuld dækning mht. lokal-koordinatorene, og da der også kom ti nye artsansvarlige caretakere, blev næsten alle de truede og sjældne ynglefugle også dækket. Projektet er i årets løb nået op på godt 850 caretakere. I 2009 kunne vi for eksempel byde velkommen til bl.a. nye artsansvarlige caretakere for lærkefalk, brushane, svaleklire, stor kobbersneppe, storspove, natravn, vendehals, hedelærke, drosselrørsanger og pirol. Der mangler nu tilsagn om caretakerdækning af rødhovedet and, engryle og rovterne.

To af de hidtil mest effektive lokalitets-caretakegrupper oplevede et opbrud, men blev begge reorganiseret på vellykket vis. Dels kom Lillebæltgruppen stærkt på benene igen, som led i et forbilledligt caretaker-samarbejde mellem hele tre lokalafdelinger, dels blev Gribskovgruppen født på ny, nu med ikke mindre end 51 deltagere, det hidtil største antal i nogen caretakergruppe.

For de truede og sjældne ynglefugle kan det blandt andet nævnes

- at havørn, rød glente og trane fortsætter deres store fremgang; sidstnævnte art er således nu oppe på over 100 par
- at mosehornugle havde et forrygende år med hele 11 par
- at 2009 blev det første år i projektet uden registrerede ynglepar af hjejle og vandstær
- at baltisk sildemåge, der i 2008 kom med i projektet som den første underart, ser ud til at have en landsbestand på kun ca. 5 par

I september afholdt BirdLife Europe én af de tilbagevendende IBA-workshops, hvor man bl.a. diskuterede revision af IBA-kriterierne. DOF var repræsenteret af to medarbejdere fra Fuglenes Hus, der bl.a. fremlagde aktuelle figurer over ynglende rødrygget tornskade og rastende knopsvane.

Godt samarbejde med Miljøministeriet

I november 2009 indgik DOF sin tredje samarbejdsaftale med Miljøministeriet. Denne gang for perioden 2010-12. Aftalen sikrer finansiering af punktællingsprogrammet helt frem til 2014 og rummer også et markant økonomisk bidrag til DOFbasen. Til gengæld

*Den sære, slangeagtige vendehals har nu også fået en caretaker, der vil holde øje med den vigende bestand.
Foto: Klaus Dichmann*

kan ministeriet og kommunerne trække på DOF's mange optællingsdata i deres naturforvaltningsarbejde.

Aftalen viderefører i øvrigt det vellykkede samarbejde om at sikre en bedre forvaltning og beskyttelse af de tre truede engfugle: brushane, stor kobbersneppe og engryle.

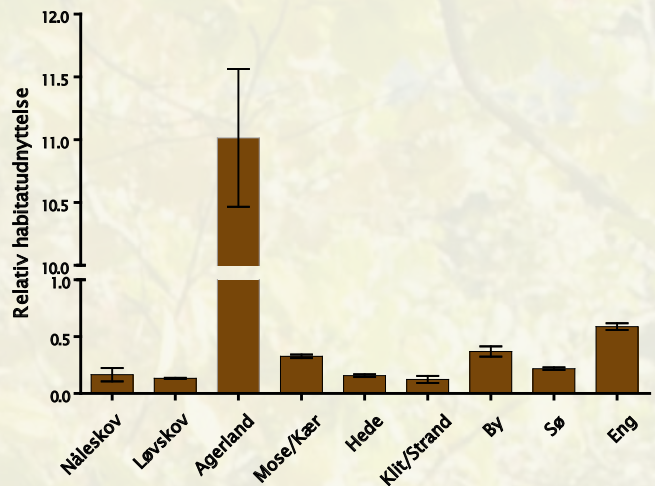
Fuglene fortæller noget om naturens tilstand

Med DOF's punkttællinger skabes der viden om fuglelivet i den danske natur. Denne overvågning af Danmarks almindelige ynglefugle har virket siden 1976 og gennemføres årligt på 5-6000 punkter. På hvert af disse punkter registreres naturtypen, og på baggrund af denne information er DOF i færd med at udarbejde en analyse af udviklingen i forskellige naturtyper. Til analysen har vi fået en særbevilling fra Skov- og Naturstyrelsens jagttegnsmidler.

Arbejdet er to-delt. Først udregner vi en relativ habitatudnyttelse for hver art, dvs., at der skabes viden om, hvilken naturtype den enkelte art foretrækker.

Når vi har informationerne om, hvilken naturtype de enkelte arter foretrækker, laver vi et indeks for alle relevante arter i den pågældende naturtype. Dette viser, hvordan udviklingen for den enkelte art har været i den naturtype, der er vigtigst for den (for eksempel bomlærke i agerlandet). Der indgår over 100 arter i undersøgelsen og ved at samle alle arter, der har samme vigtige

Bomlærke (*Emberiza calandra*)

Den relative habitatudnyttelse bliver beregnet for hver eneste af de almindelige danske ynglefugle. Bomlærke forekommer markant hyppigere i agerlandet end i nogen anden naturtype.

naturtype, er det muligt at beskrive udviklingen i naturtypen og således skabe en indikator på, hvordan det går med (fugle-)biodiversiteten i de forskellige naturtyper. Arbejdet er endnu ikke afsluttet, men forventes at resultere i en videnskabelig publikation i løbet af det kommende år.

Bomlærken er en udpræget agerlandsspecialist, der derfor indgår i DOF's indikator for naturtypen agerland.
Foto: Albert Steen-Hansen

Der mangler stadig caretakere for rødhovedet and, hvis kerneområde i Danmark er Maribosøerne på Lolland.
Foto: Mogens Hansen

Oplevelser

Flere offentlige ture – Ørnens Dag og Trækfuglenes Dag

En del af DOF's formålsparagraf er at fremme kendskabet til vilde fugle, og mange aktive medlemmer engagerer sig i at fortælle om DOF og fuglene ved offentlige arrangementer. Også i 2009 afholdt DOF Ørnens Dag i februar med 3.200 deltagere ved 19 arrangementer.

For at udbrede kendskabet til DOF's trækfugleprogram valgte vi at fokusere Fuglenes Dag i maj på trækfugle og omdøbe den til Trækfuglenes Dag. Pressematerialet lagde op til at sætte fokus på de mange sangfugle, der kommer trækkende til Danmark fra Vestafrika under meget vanskelige forhold. Turlederne blev orienteret om temaet, og der blev produceret materiale til turlederne og til uddeling blandt publikum. Trækfuglenes Dag blev også den første anledning til for alvor at teste vores nye blå DOF-veste, som er blevet overvældende godt modtaget blandt turlederne og deltagere. Trækfuglenes Dag havde 32 arrangementer over hele landet.

Ud over de landsdækkende offentlige DOF-arrangementer afholder flere lokalafdelinger eller lokale ildsjæle offentlige arrangementer. DOF-Storstrøm har en PR-gruppe, som gennem nogle år har udviklet en imponerende rutine og fået gode resultater med formidling. De har selv investeret i en trailer til alt deres udstyr og havde 11 arrangementer i 2009 – de fleste af dem i et givtigt samarbejde med andre organisationer, kommuner eller det lokale skovdistrikt.

Natur i Øjenhøjde skal i kontakt med folk på gaden

I 2009 introducerede DOF et nyt tiltag, som vi er blevet inspireret til af vores engelske søsterorganisation RSPB. Vi kalder det Natur i Øjenhøjde.

Natur i Øjenhøjde går ud på at vise fugle frem til forbi-passerende for at gøre dem opmærksomme på naturoplevelser lige omkring dem. Oplevelsen skal samtidig lede til interesse for DOF (helst et medlemskab) og forståelse af nødvendigheden af at beskytte naturen.

Vi lavede to Natur i Øjenhøjde tiltag i efteråret 2009: I september i Nyord By på Møn, hvor vi viste svaler til forbipasserende, og i oktober måned i samarbejde med

*På fire år er
antallet af lokale
aktiviteter næsten
fordoblet. Foto:
Sanne Busk*

Landsvalerne giver altid gode oplevelser.

Foto: Albert Steen-Hansen

Zoologisk Have i København, hvor vi stod ved foden af Zoo tårnet. Arrangementerne gav os en lang række erfaringer – blandt andet, at det kræver nogle andre talenter at stille op til et sådant arrangement, der stiller mere skarpt på hvervning og formidling, end at se på fugle.

Vi oplevede også, at det formidlingsudstyr (teleskoper, pavillon, publikationer og veste), vi har anskaffet ved hjælp af forskellige donationer, fungerer rigtig godt. Vi fortsætter med at udvikle Natur i Øjenhøjde i lokalafdelinger og med formidlings-ildsjæle i de næste par år.

Lokalafdelingernes aktiviteter boomer

DOF's lokalafdelinger tilbyder flere og flere aktiviteter og oplevelser til medlemmerne. De seneste fire år er der sket næsten en fordobling af antallet af aktiviteter – og de bliver stadig mere varierede.

I januar 2005 blev i alt 127 lokale ture og møder udbudt til medlemmerne. På det tidspunkt blev det besluttet at ændre medlemskategorierne og opprioritere formidlingen af

Natur i Øjenhøjde går ud på at vise fugle i nærmiljøet frem. I byen Nyord på Møn kunne folk komme tæt på svalerne på telefontrådene med DOF's teleskoper.

Foto: Martin Holm

På Trækfuglenes Dag i maj blev turledernes nye blå veste taget i brug for første gang. Foto: Marco Brodde

ture og møder ved blandt andet at flytte dem til Fugle og Natur. Lige siden har man kunnet se en markant stigning i aktiviteterne. I januar-nummeret af Fugle og Natur 2009 er antallet af aktiviteter steget til 237, hvilket er næsten en fordobling i forhold til 2005. I hele 2009 udbød lokalafdelingerne og Fugleværnsfonden i alt 717 aktiviteter.

Medlemmernes muligheder for at deltage i flere forskellige typer arrangementer er samtidig blevet større, da de lokale aktiviteter nu er mere varierede. DOF's medlemmer kan f.eks. deltage på længerevarende kurser i feltbestemmelse, temadage med blomster og frøer, weekendture til bl.a. Sverige og Tyskland samt guidede ture på Fugleværnsfondens reservater.

Der er også opstået undergrupper i nogle lokalafdelinger, bl.a. i Vestjylland og København, hvor seniorgruppernes arrangementer annonceres særskilt under henholdsvis 'Gråspurvvene' og 'Grågæssene'. Derudover er Fuglepigerne det første eksempel på en medlemsgruppe, der har regelmæssige aktiviteter på tværs af lokalafdelingerne.

Den store variation i aktiviteterne er grunden til, at navnet 'Ture og møder' i 2009 blev ændret til 'Lokalstof'. Det mere dækkende navn repræsenterer en bred vifte af aktivitetsmuligheder for DOF's medlemmer på lokalt niveau, og det markante boom er et udtryk for, at lokalafdelingernes engagement er stort.

Naturbutikken fik renoveret og ny-designet facaden.
Foto: Rune Bisp Christensen

Det vigtigste er fuglesagen

Historien bag Naturbutikken

Det går rigtigt godt i Naturbutikken i København. Fra 2000 til 2009 er butikkens omsætning steget fra 3,7 til 11 millioner kr. Butikkens overordnede formål er at give DOF's medlemmer og andre fugleinteresserede den bedste service og at generere et overskud til DOF's arbejde med fugle- og naturbeskyttelse.

Naturbutikken startede oprindeligt i 1974 som DOF-salg og var beliggende på Fælledvej i DOF's daværende lokaler. Medarbejderne var udelukkende frivillige DOF'ere, og kunderne kunne købe forskelligt DOF-merchandise i form af f.eks. mærker til tøj og stickers til bilruden. DOF-salg bød dengang også på et lille udvalg af mindre publikationer om fugle.

DOF-salg blev til en egentlig butik i 1978, da DOF flyttede til det nuværende Fuglenes Hus på Vesterbrogade 140. På det tidspunkt blev butikken etableret i et lille lokale på ca. 10 m², der i dag fungerer som et af Fugleværnsfondens kontorer. Butikken havde to ansatte og kunne tilbyde kunderne et lille udvalg af kikkerter samt DOF's egne publikationer i form af f.eks. bøger og cd'er.

I 1996 blev butikkens nuværende lokaler på Vesterbrogade 138 renoveret, og året efter rykkede man ind.

I den forbindelse blev navnet ændret fra DOF-salg til Naturbutikken, og man udvidede produktsortimentet.

I 2000 fik Aage Kappelgaard jobbet som butikschef i Naturbutikken. Han havde været medlem af DOF i 30 år og var dedikeret til fugleinteressen og den gode sag. Han startede alene, men fik løbende ansat ekstra personale til butikken, der for alvor havde vokseværk. Samtidig udvidede man på produktområdet, så der kom flere varer i hver produktgruppe. Åbningstiderne blev også ændret. Før havde butikken åbent fra 11-14 i hverdage og lukket om lørdagen, men det blev nu mere kundevenligt.

I dag klarer Naturbutikken sig rigtigt godt, og det har flere årsager. For det første er fuglesagen stadig det væsentligste budskab, og Naturbutikkens overskud går ubeskåret til DOF's arbejde for fugle- og naturbeskyttelse. For det andet har butikken et voksende, stærkt og købedygtigt kundegrundlag, der ønsker at støtte DOF's sag via deres køb. For det tredje er Naturbutikkens medarbejdere dedikerede fugleinteresserede, der har erfaring med butikkens produkter og derfor kan yde den bedste service til DOF's medlemmer.

Mbeliling Forest på Flores i Indonesien.
Foto: Kirsten Marie Haugstrup

Deltagelse

Flere lokale naturpolitiske opgaver til frivillige

Kommunalreformen og stadig større fokus på Natura 2000-områder, EU-lovgivning, naturplaner og vandplaner stiller hele tiden nye krav til organiseringen af det frivillige og det professionelle arbejde i DOF.

Lokalafdelingerne er DOF's politiske talerør i mange lokale sager. I næsten alle landets 98 kommuner har DOF's lokalafdelinger nu udpeget kommune-repræsentanter, som taler fuglesagen over for kommunen og over for lokalbefolkningen. Kommune-repræsentanterne

sidder for eksempel i grønne råd, de samarbejder med andre interesse-organisationer, og de hjælper ofte lokalafdelingen med at tjekke kommunernes natur- og miljøafgørelser. Sammen med de mange aktive caretakere i caretakerprojektet giver de input til Natura 2000-planerne.

Stor deltagelse ved fuglefaglige møder

Caretakerprojektet afholdt i 2009 sit 6. årsmøde med 90 deltagere - det største antal siden 2004. Årsmødet

En ildsjæl i skudlinjen

Per Janfelt er DOF's kommunerepræsentant i Åbenrå Kommune, hvor han repræsenterer DOF i kommunens grønne råd. Per har de senere år især interesseret sig for de sønderjyske kommuners godkendelse af husdyrbrug. Åbenrå og Tønder har været alt for rundhåndede med tilladelser til lokale landmænd. Kommunerne har f.eks. ikke gjort nok for at begrænse landbrugets udledning af næringsstoffer til internationale naturbeskyttelsesområder som Vadehavet. Derfor har DOF klaget over kommunernes tilladelser, og i 2009 fik DOF medhold i Miljøklagenævnet. Sagerne har givet anledning til voldsom kritik fra landbrugets side.

*Caretakere fra Flores på besøg ved Gentofte Sø.
Foto: Kirse Overgård*

blev afholdt sammen med Punkttællingsprojektet og bød på en lang række stærkt inspirerende indlæg.

I maj afholdt projektet et åbent, tværfagligt seminar om vandrefalken som ynglefugl. Seminaret fandt sted på Møns Klint og samlede 15 deltagere fra artscaretakergruppen og involverede kommuner, Skov- og Naturstyrelsesenheder m.fl..

I november fandt projektets tredje kursus – i bestemmelse af rastefugle – sted i Skærbæk ved Vadehavet. Kurset havde 43 deltagere og mange flere på venteliste, men måtte i sidste øjeblik undvære sin dygtige underviser. At dømme efter tilbagemeldingerne var deltagerne alligevel tilfredse med arrangementet

To næstformænd i hovedbestyrelsen

I november besluttede DOF's repræsentantskab at ændre foreningens vedtægter, så foreningen i fremtiden får to næstformænd. Det sker for at styrke den politiske ledelse af foreningen, idet Christian Hjorth har bebudet, at han efter 23 år som DOF's formand fratræder i april 2011. Egon Østergaard fortsætter som næstformand og suppleres af Niels Riis som nyvalgt næstformand.

Caretakere i hele verden lærer af hinanden

Caretakerprojektet gennemførte i 2009 to meget vellykkede udvekslinger af aktive frivillige, dels med Flores i Indonesien, dels med Kenya. De lokale frivillige havde stor glæde af besøgene hos hinanden.

I maj var projektkoordinatoren fra Fuglenes Hus tre dage i Canada, inviteret for at bistå de lokale BirdLife-partnere med at søsætte deres eget caretakerprojekt efter dansk forbillede.

I forbindelse med DOF's igangværende bistandsprojekt på den indonesiske ø Flores var to caretakere sammen med projektkoordinatoren og et HB-medlem på Flores i sidste halvdel af juni. I august havde de to caretakere så herhjemme besøg af fire indonesiske repræsentanter for projektet. Besøgene knyttede venskaber på tværs af kulturforskelle og geografisk afstand og gav begge parter indsigt i og inspiration til, hvordan lokalitetsbaseret naturbeskyttelse kan udføres i praksis.

I forbindelse med det tilsvarende DOF-projekt i Kenya havde to caretakere i september besøg af tre kenyanske projektdeltagere, og måneden efter var de to caretakere selv på caretakerudveksling i Kenya.

Endelig, som led i en sammenlignende BirdLife-undersøgelse af caretakeraktiviteterne over hele verden, betalt af Aage V. Jensens Fonde, havde DOF i oktober besøg fra BirdLife's Europa-kontor i Bruxelles. I denne forbindelse blev der aflagt besøg hos fire caretakergrupper.

*Caretakere fra Danmark på besøg på Flores.
Foto: Kirsten Marie Haugstrup*

Økonomi og administration

Et godt resultat giver mulighed for en ekspansiv strategi

På grund af det gode resultat med et overskud i 2008, havde DOF i 2009 budgetteret med et underskud på 646.000 kr. Men foreningen kommer ud af 2009 med et overskud på 706.989 kr. Heraf hensættes 500.000 kr. til istandsættelse af Fuglenes Hus. Regnskabsresultat skyldes primært følgende faktorer:

- En arv på 300.000 kr. som er modtaget ultimo året.
- Udskydelse af planlagte investeringer i Fuglenes Hus (kælder og mødesal) samt at udvendig istandsættelse af Naturbutikken først indgår i afskrivningerne fra sidst på året.
- Naturbutikkens omsætning og nettoindtjening er bedre end budgetteret.
- Nogle af de mål i DOF's strategi, der var afsat midler til i 2009, udføres først i 2010.
- Besparelser på DOF's blade og øvrige kommunikationsudgifter samt lønninger.
- En større momsrefusion fra staten end forventet.

Foreningens disponible egenkapital udgør herefter 4,0 mio. kr. Det er fortsat målsætningen at fastholde foreningens egenkapital på omkring 2,5 mio. kr., hvorfor DOF også i de kommende år venter at følge en ekspansiv strategi.

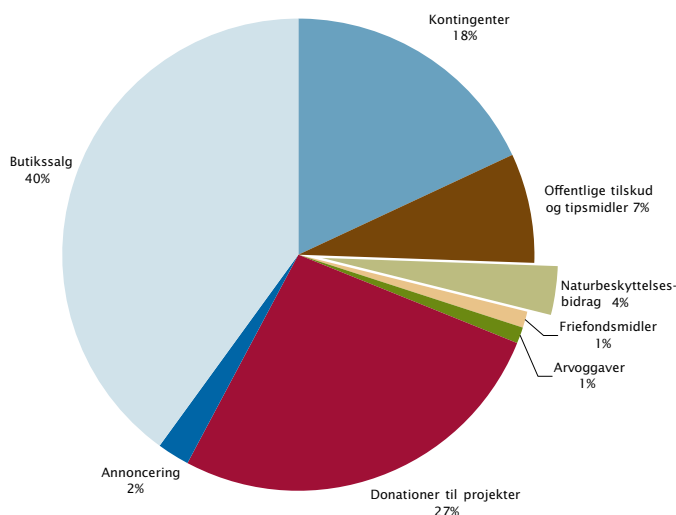
Naturbutikkens omsætning var stigende i forhold til budget og regnskab for 2008, til trods for at mange detailvirksomheder er hårdt ramt af finanskrisen.

DOF har i år oplevet en medlemsfremgang på 405 medlemmer i forhold til ultimo 2008. Ultimo 2009 var medlemstallet på 14.931 medlemmer.

Ca. 1.600 af DOF's medlemmer valgte i løbet af 2009 at støtte foreningens arbejde gennem faste månedlige bidrag til DOF's store indsatsområder i naturbeskyttelsen:

- Træfugle der overvintrer i Afrika
- Danmarks engfugle
- Større naturindhold i landbrugsområder
- Fugleværnsfondens reservater

DOF's indtægter

DOF har i 2009 ansat endnu en naturpolitisk medarbejder i den naturfaglige afdeling til styrkelse af foreningens landbrugspolitiske profil i overensstemmelse med foreningens vedtagne strategi.

DOF har fra 2010 indgået en ny økonomisk aftale med Miljøministeriet om national fugleovervågning.

Aage V. Jensen Naturfond støtter Caretakerprojektet i en ny fem-årig periode.

Virksomheden PB Marketing har ultimo 2009 valgt at opgive sit lejemål i Fuglenes Hus. Det indgår i hovedbestyrelsens overvejelser selv at overtage lejemålet til foreningens aktiviteter.

Likviditeten har været sund hele året. Renteindtægterne har været faldende som følge af den aktuelle krise.

Dansk Ornitologisk Forening vil gerne takke alle de medlemmer, fonde og sponsorer, som i årets løb har støttet foreningens arbejde.

(1.000 kr.)	Regnskab år 2009	Budget år 2009	Regnskab år 2008
Omsætning			
Kontingenter	4.973	4.985	4.819
Offentlige tilskud og tipsmidler	2.070	2.067	2.108
Naturbeskyttelsesbidrag	970	1.470	281
Fondsmidler (ej specifikke formål)	273	450	120
Arv og gaver	351	50	692
Danske projekter	3.271	3.423	3.370
Internationale projekter	4.063	3.950	2.888
DOF-blade og tidsskrifter	635	675	752
Butikssalg	11.056	10.143	10.760
Diverse indtægter	0	50	172
Omsætning i alt	27.662	27.263	25.962
Tilskud, lokalafdelinger	-481	-575	-486
Omkostninger, danske projekter	-3.982	-4.233	-3.762
Omkostninger, internationale projekter	-4.130	-3.950	-3.137
Udvalg og grupper	-363	-408	-439
DOF-blade og tidsskrifter	-1.920	-2.100	-1.927
Vareforbrug, butikssalg	-6.753	-6.700	-6.819
Omkostninger i alt	-17.629	-17.966	-16.570
Bruttoresultat	10.033	9.297	9.392
Salgs- og distributionsomkostninger, Butikssalg	-2.771	-2.280	-2.654
Administrationsomkostninger	-6.627	-7.674	-5.766
Ejendommen, Fuglenes hus	39	-45	16
Resultat før finansielle poster	674	-702	988
Finansielle indtægter	34	55	70
Finansielle omkostninger	-1	0	0
Årets resultat	707	-647	1.058

Oversigt over fonde, organisationer m.m., som har støttet DOF økonomisk i 2009.

- Aage V. Jensen Naturfond
- Biblioteksstyrelsen
- Bodil Pedersen Fonden
- Carlsen-Langes Legatstiftelse
- C. J. Wildbird Foods
- Danida, Udenrigsministeriet
- Danmarks Miljøundersøgelser
- Det Bertouch'ske Familielegat
- Dronning Margrethe og Prins Henriks Fond

(1.000 kr.)	år 2009	år 2008
AKTIVER		
Grund og bygning	3.171	3.181
Inventar og edb	1.821	1.873
Indretning af lejede lokaler	453	392
Obligationsbeholdninger	1.816	1.743
ANLÆGSAKTIVER, I ALT	7.261	7.189
Lager af handelsvarer	2.211	2.130
Tilgodehavender	842	1.104
Tilgodehavende arv og gaver	300	640
Tilgodehavender hos lokalafdelinger og FVF	107	314
Andre tilgodehavender	376	189
Periodeafgrænsningsposter	85	196
Likvide beholdninger	4.165	3.129
OMSÆTNINGSAKTIVER, I ALT	8.086	7.702
AKTIVER I ALT	15.347	14.891
PASSIVER		
Bunden egenkapital	1.816	1.743
Anden bunden egenkapital	500	0
Disponibel egenkapital	4.003	3.796
EGENKAPITAL I ALT	6.319	5.539
LANGFRISTET GÆLD I ALT	2.145	2.232
Afdrag langfristet gæld, der forfalder i det følgende regnskabsår	87	84
Reservationer, projekter	3.751	4.944
Forudbetalinger	0	6
Kreditorer	1.148	738
Anden gæld	1.897	1.348
KORTFRISTET GÆLD I ALT	6.883	7.120
GÆLD I ALT	9.028	9.352
PASSIVER I ALT	15.347	14.891

- Friluftsrådet
- Folketingets Finansudvalg
- Frimodt-Heineke Fonden
- Inge & Skjold Burnes Fond
- Lund / Bugge Fonden
- Miljøministeriet
- Projektrådgivningen
- Robert & Ellen Storm Petersens Fond
- Rodox Fonden
- Skov- og Naturstyrelsen
- Undervisningsministeriet
- 92-Gruppen

Det industrialiserede landbrug skaber store, ensartede 'korn-ørkener', hvor næsten ingen dyr kan leve. Foto: Jan Skriver

Naturen trænger til hjælp

DOF har øget sin indsats

DOF har de seneste år været i stand til at øge sin indsats for naturbeskyttelse i Danmark og andre dele af Verden betydeligt. Dette er især sket takket være den øgede økonomiske støtte fra medlemmer og private fonde. Men også ved at mange medlemmer stadig går aktivt ind i det lokale naturbeskyttelsesarbejde.

I årsberetningen kan man læse om den indsats for naturbeskyttelse, som er blevet særligt styrket i 2009.

Det drejer sig især om

- mere natur i det danske landbrugsland
- beskyttelse af Tøndermarsken
- ringmærkning af danske sangfugle i Ghana
- en økosystembaseret strategi for klimaforandringer
- afholdelse af Ørnens Dag og Trækfuglenes Dag med fokus på truede fugle

Dette arbejde er en vigtig del af den konstante indsats for at beskytte fuglene i naturen. Vi takker alle, der støtter os i det.

Forside: Tranen er i fremgang. Nu yngler over 100 par i Danmark.
Foto: Christian A. Jensen
Copyright©: DOF 2010
Layout og tryk: www.SvendborgTryk.dk

Blandede kilder
Produktgruppe fra velforvaltede skove og andre kontrollerede kilder
www.fsc.org Cert.no. SW-COC-000727
© 1996 Forest Stewardship Council

▶ [Læs mere på www.dof.dk](http://www.dof.dk)

Dansk Ornitologisk Forening · Vesterbrogade 138-140
1620 København V · tlf. 33 28 38 00 · dof@dof.dk

